

Votre Programme Matmidim – CHIOUR BETH
Parashat Vayéchev – du 6 au 10 Décembre 2020

בס"ד

Matmidim
Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Amen Yetoma

L'étude de cette semaine est dédiée Léilouy Nishmat de

Marcel Mordéh'aï Ben Julie

ת.נ.צ.ב.ה.

matmidim.com

Cette semaine, le sujet d'étude porte sur **la Mitsva de répondre Amen aux Brahot et sur Amen Yetoma.**

Si nous avons une obligation de répondre Amen, certaines fois ça devient interdit. Nous étudierons les Dinim sur Amen Yetoma, c'est-à-dire l'interdit de répondre Amen dans certains cas où la Brah'a n'a pas été entendue, puis si quelqu'un n'a entendu qu'une partie de la Brah'a.

Attention, dans cette Souguia les textes traitent parfois de plusieurs sujets en même temps et il faudra donc savoir les retenir pour finaliser leur compréhension en fin de semaine ...

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יאָרע דבר תקלה על ידי, ולא אֶכְשַׁל בְּדַבַּר הַלְכָה, וְיִשְׁמַחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שְׁלֹא אִמְרַע עַל טִמְאָה טְהוֹרָה וְלֹא עַל טְהוֹרָה טִמְאָה, וְלֹא עַל מִתְרָא אִסוּר וְלֹא עַל אִסוּר מִתְרָא, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדַבַּר הַלְכָה וְאִשְׁמַח בָּהֶם. כִּי יִתֵּן חֻקָּה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה. גַּל עֵינֵי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אלהינו ואלהי אבותינו, שְׁשִׁמְתָּ חֻלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלֹא שִׁמְתָּ חֻלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קְרִנּוֹת. שְׂאֲנִי מְשֻׁכִּים וְהֵם מְשֻׁכִּימִים. אֲנִי מְשֻׁכִּים לְדַבְרֵי תּוֹרָה וְהֵם מְשֻׁכִּימִים לְדַבְרֵי בְטָלִים. אֲנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמְלִים. אֲנִי עֹמֵל וְיִקְבְּלוּ שְׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי לֶחֱיִי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחֵת. שְׁנֵאֲמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרְדִם לְבָאָר שְׁחֵת. אֲנִשִּׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ.

Programme du Dimanche

1. Source de la Mitsva de répondre Amen

לז. אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

תניא רבי אומר² כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו אמר להם משה לישראל בשעה שאני מזכיר שמו של הקב"ה אתם הבו גודל חנניה בן אחי ר' יהושע אומר³ זכר

רש"י ברכות כא. ד"ה כי שם וכו'

דדברי תורה כתיב: כי שם ה' אקרא. כשצא משה לפתוח דדברי שירה אמר להם לישראל אני אברך תחלה ואתם ענו אחרי אמן כי שם ה' אקרא בצרכה אתם הבו גודל לאלהינו באמן הכי מפרשי לה במסכת יומא (דף לז.):

לז. שבועת העדות פרק רביעי שבועות

רש"י

דאתית להכי התם נמי לא כתיב וארור אמר רבי יוסי ברבי חנינא² אמן בו שבועה בו קבלת דברים בו האמנת דברים בו שבועה דכתיב¹⁰ ואמרה האשה אמן אמן בו קבלת דברים דכתיב¹¹ ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן בו האמנת דברים דכתיב¹² ויאמר ירמיה [הנביא] (אל חנניהו) אמן בן יעשה ה' יקם ה' את דברך אמר רבי אלעזר לאו שבועה

אמן בו שבועה. העונה אמן אמר שבועה כמוצא שבועה מפיו: בו קבלת דברים. האומר לחזירו על מנת שתקיים לי תנאי כך וכך ואמר אמן קבל דבריו⁹ ותייב לקיים תנאו: בו אמנת דברים. וראוי לענות אמן על דבר תפלה ותחנה שהוא לשון מאמן הדברים שיהא רצון שיהא אמת כן: ואמרה האשה אמן אמן.

2. Amen Yetoma

Définir selon Rachi et Tosfot quand est-ce que le Amen devient Yetoma.

שלשה שאכלו פרק שביעי ברכות מז.

תוס'

אמן יתומה. שאין שומע הברכה מפי המזכיר ועונה אחר האחרים ששמעו אמן תימה דהא אמרינן בסוכה (פ"ה דף נ"א:) צאלכסנדריא של מזכיר שיהיה שם קהל גדול ולא היו יכולים כולם לשמוע מפי המזכיר והיו מניפים בסודרים כדי שידעו חתימת הברכות ויענו אמן וי"ל שהיו יודעים צאצו ברכה החזן עומד אמנם לא היו שומעים אותו אצל הכה מירי שאינם יודעים כלל היכן החזן עומד ומתפלל וצאצו ברכה הוא עומד אלא עונה אחר האחרים בלא שמיעה ולא ידיעה:

שגדול הימנו הרשות בידו רבה בר בר חנה הוה עסיק ליה לבריה בי רב שמואל בר רב קטינא קדים ויחיב וקמתני ליה לבריה אין הבוצע רשאי לבצוע עד שיכלה אמן מפי העונים רב חסדא אמר ומפי רוב העונים א"ל רמי בר חמא מ"ש רובא דאכתי לא כליא ברכה מיעומא נמי לא כליא ברכה א"ל שאני אומר כל העונה אמן יותר מדאי אינו אלא טועה: ת"ר ד"אין עונין לא אמן חטופה ולא אמן קטופה ולא אמן יתומה ולא יזרוק ברכה מפיו בן עזאי אומר כל העונה אמן יתומה יהיו בניו יתומים חטופה יתחטפו ימיו קטופה יתקטפו ימיו וכל המאריך באמן מאריך לו ימיו ושנותיו רב ושמואל הוו יתבי

רש"י

רבו: קדים. רבה בר בר חנה לישב על השולחן ולשנות לבנו הלכות סעודה לפי שהחזן רגיל לבצוע והיה מלמדו היאך יעשה: **לצווע**. לפרוס הפרוסה מן הפת: **עד שיכלה אמן מפי העונים**. אמן אחר ברכת המוציא דאף עניית אמן מן הברכה היא ואמרי' בפרק כיצד מזכירין (לעיל דף נ"ט:) כריך שתכלה ברכה קודם בליעה: **חטופה**. שקורין את האלף בחטף ולא בפתח וואומר אמן והוא כריך לומר אמן: **קטופה**. שמחסר קריאת הנו"ן שאינו מוציאה צפה שתהא נכרת: **יתומה**. שלא שמע הברכה אלא ששמע שעונין אמן. והא דאמרי' בהחליל (סוכה נ"א:) צאלכסנדריא של מזכיר היו מניפים בסודרים כשהגיע עת לענות אמן אלמלא לא שמעו וקא ענו הנהו מידע ידעי שהם עונים אחר ברכה ועל צאצו ברכה הם עונים אלא שלא היו שומעים את הקול: **ולא יזרוק ברכה מפיו**. במהירות שדומה עליו כמשא אלא שחוק קבוע הוא לו: **וקא מפריב**

Les mots du jour à apprendre :

Mentionne Rappelle	מְזַכֵּיר
Orphelin	יְתוּם
Répond	עוֹנֶה

Programme du Lundi

Comment comprenez l'avis du Aroukh dans Amen Yetoma ? Dans quel sens rapporte-t-il l'avis du Gaon Rav Cohen Tsedek ?

תוספות מסכת סוכה דף נב עמוד א

וכיון שהגיע לענות אמן מניף בסודר וכל העם עונין אמן - בערוך קשיא ליה לרבינו נסים הא דאמר בריש גמרא דשלשה שאכלו (ברכות דף מז.) אין עונין אמן יתומה והא הכא לא שמעו הברכה אלא בהנפת הסודרין יודעין שהגיע עונת אמן והן עונין אמן יתומה ומפרש בשם רבנן דבני מערבא שעל מי שהוא חייב ברכה קאמר ובענייתו אמן רוצה לצאת ידי חובתו צריך שישמע ואחר כך יענה אמן ולא יענה אמן יתומה והא דעונין אמן בהנפת סודרין היינו בקריאת ספר תורה ולא בתפלה ולא בדבר ששליח מוציא רבים ידי חובתו וכן מפרש בגמרא דפירקין בירושלמי בימה של עץ באמצע וחזן הכנסת עליה עמד אחד מהן לקרות היה הממונה מניף בסודרין והם עונין אמן על כל ברכה וברכה וברכות ירושלמי בסוף אלו דברים קאמר איזו היא אמן יתומה הונא אמר רב הן הן דחייב לומר ברכה ולא ידע מה הוא עונה ורב כהן צדק גאון אמר חייב צבור לשתוק ולשמע כל ברכה וברכה מפי החזן ואח"כ יענה אמן לאחר שתכלה הברכה מפי המברך ועוד יש לומר יודעים היו לכוון סדר הברכות שזו אחר זו במנין שמונין כסדרן

Rabénou Yona considère-t-il que répondre aux Brah'ot de la H'azara est une H'ova ?

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף לד עמוד ב

אין עונין לא אמן חטופה ולא אמן קטופה ולא אמן יתומה וכו'. חטופה הוא שחוטף המלה ואומר אותה במהירות. קטופה הוא שאינו מזכיר כל האותיות ויתומה פירשו בירושלמי כגון ההיא דמיחייב לברכה והוא עני ולא ידע מאי דעני ומקשינן על זה מדאמרין בסוכה בפ' החליל (דף נא א) מעשה באלכסנדראי של מצרים שהיתה בית הכנסת גדולה ולא היו יכולים כלם לשמוע הברכה מהחזן ושיענו אמן וכשהיה מגיע החזן לסוף הברכה היו מניפין בסודרים כדי שיכירו אותם שלא היו יכולין לשמוע ששם היה חתימת הברכה ויענו אמן הנה שלא היו שומעין הברכה והיו עונין אמן ונראה למורי הרב נר"ו לתרץ דהתם מתוך כך היה מותר מפני שכבר התפללו כל אחד ואחד וכיון שלא היו עושין לחיוב שכבר יצאו ידי חובתן לא נחוש אם לא שמעו הברכה אלא כשמתכוין לצאת מחיוב בעניית אמן צריך שישמע הברכה ויש מתרצין בענין אחר דהתם כיון שהיו יודעין על איזה ברכה היו עונין אמן שכל הברכות היו אומרים על הסדר ועל כל ברכה וברכה היו מניפין והיו מבינין כלם איזו ברכה היו אומרים בכל שעה ושעה כמאן דשמע לה לברכה דיינין ליה ולפיכך מותר וכי אמרינן אין עונין אמן יתומה זהו כשאינו יודע איזו ברכה אומרים ולמדנו כפי זה התירוץ שאפי' לא נפטרנו מן החיוב ואינן שומעין הברכה מהחזן אם יודע איזו ברכה אומר כמאן דשמע' ליה דמי ויוצאין ידי חובתן

רמב"ם הלכות ברכות פרק א

הלכה יא

כל השומע ברכה מן הברכות מתחלתה ועד סופה ונתכוון לצאת בה ידי חובתו יצא ואע"פ שלא ענה אמן, וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה כמברך והוא שיהיה המברך חייב באותה ברכה, היה המברך חייב מדברי

סופרים והעונה חייב מן התורה לא יצא ידי חובתו עד שיענה או עד שישמע ממי שהוא חייב בה מן התורה כמותו

הלכה יד

כל העונה אמן לא יענה לא אמן חטופה ולא אמן קטופה ולא אמן קצרה ולא ארוכה אלא אמן בינונית, ולא יגביה קולו יותר מן המברך, וכל מי שלא שמע את הברכה שהוא חייב בה לא יענה אמן בכלל העונים

Les mots du jour à apprendre :

Donc	אַלְמָא
Voix Son	קול
Dur Difficile (problématique)	קְשָׁה

Programme du Mardi

Le Beit Yossef est-il d'accord avec l'explication du Tour sur Rav Cohen Tsedk ?

Comment comprend-il le H'iyouv de répondre à la H'azara ? Pourquoi l'avis de Rav Cohen a-t-il été rapporté ?

בית יוסף אורח חיים סימן קכד

ח. [...] לכן נראה לי דאם איתא דרב כהן לאיפלוגי על רבינו ניסים אתא אפילו בברכות שאינו חייב בהם כלל סבר דהוי אמן יתומה ואין צריך לומר בברכות התורה וכיוצא בהם ומה שכתב חייבים הציבור לשתוק ולשמע כל ברכה וברכה מפי החזן לאו דוקא מפי החזן אלא כלומר מפי המברך דלא שאני ליה בין ברכות התפילה לברכות התורה ולשאר ברכות בכולהו סבר דהויא אמן יתומה כל שעונה אמן בלא שמיעה ואע"פ שאינו מחוייב באותה ברכה וזה נראה שהוא דעת רבינו בדברי רב כהן ולכן הוכרח לתרץ בהיא דהחליל שהיו מכוונים בחשבון הברכות לידע איזו ברכה הוא אומר: אבל לא משמע כן מדברי התוספות (סוכה נב. ד"ה וכיון) שכתבו קשיא לרבינו ניסים הא דאמרינן בריש שלשה שאכלו (מז.). אין עונין אמן יתומה וכו' ומפרש בשם רבנן דבני מערבא שעל מי שהוא חייב ברכה קאמר וכו' והא דעונין אמן בהנפת סודרין היינו בקריאת ס"ת ולא בתפילה ולא בדבר ששליח ציבור מוציא הרבים ידי חובתן וכן מפרש בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) בימה של עץ באמצע וכו' רב כהן צדק גאון אמר חייבים הציבור לשתוק ולשמע כל ברכה וברכה מפי החזן ואח"כ יענו אמן לאחר שתכלה הברכה מפי המברך ועוד יש לומר יודעים היו לכוין סדר הברכות שזו אחר זו במנין שמונין כסדרן עכ"ל נראה מדבריהם דלרב כהן לא צריכין לתרוצי האי תירוצא דיודעים היו לכוין סדר הברכות וכו'. ונראה לי שהם סוברים דרב כהן לא לאיפלוגי אתא אלא אדרבה רבינו ניסים מייתי ראייה מדבריו דמשום דרבינו ניסים אוקי היא דהחליל בברכות דקריאת התורה דוקא אבל בברכות התפילה לא והוא אפשר לאקשווי דאמאי אמר דבברכות התפילה לא הרי כשחוזר שליח ציבור התפילה כבר התפללו רוב הציבור ויצאו ידי חובתם ואינם חייבים לענות באותם הברכות וא"כ יכולים היו לענות אמן על אותם הברכות בלא שמיעה ובלא ידיעה אלא בהנפת הסודרים בלבד ולזה הביא ראייה מדכתב רב כהן שחייבים הציבור לשתוק ולשמע וכו' כלומר שאע"פ

שכבר התפללו הציבור ויצאו ידי חובתם מאחר שתקנת חכמים היא שיחזור שליח ציבור התפילה כדי להוציא את שאינו בקי חייבים הציבור אף הבקיאים לשתוק ולשמוע כל ברכה וברכה מפי החזן ואח"כ יענו אמן וכשאינ מכוונים לברכות שליח ציבור נראה כברכה לבטלה אלמא דברכות התפילה בחזרת שליח ציבור הוו להו ברכות חובה אע"פ שכבר התפללו הציבור והילכך אי אפשר לענות אחריהם אמן בהנפת הסודרים לבד אבל ברכות התורה אין הציבור חייבים בהם שאע"פ שתקנת חז"ל היא לקרות בתורה בציבור הברכות לא לצורך הציבור נתקנו אלא מפני שהקורא בציבור ראוי לו לברך וכיון שאין הציבור חייבים באותם ברכות כלל יכולים הם לענות אמן על ידי הנפת הסודרים אע"פ שלא שמעו הברכות וגם אינם יודעים אם היא ברכה ראשונה או אחרונה כן נראה לי שמפרשים התוספות דברי הערוך

משנה ברורה סעיף ח'

(Saïf Vav en option)

Les mots du jour à apprendre :

Il sait	יֹדֵעַ
Chose	דָּבָר
Après cela	אח"כ = אַחַר כֵּן

הלכות תפלה סימן קכד

וברוך (י) שמו: ו' ויענו אמן אחר כל ברכה בין אותם שיצאו ידי תפלה בין אותם (כג) שלא יצאו * (כד) ובכוונה שיכוין בלבו (כה) אמת היא (יל) [ד] הברכה שבירך המברך ואני מאמין בזה: ז' לא ישיח שיחת (יז) חולין (יח) בשעה שש"צ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו (כז) מנשוא וגורערים בו: הגה וילמד בניו (יג) (כח) הקטנים שיענו אמן כי מיד שהמיוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא (כ"ג): ח' לא יענה אמן חטופה דהיינו כאילו האלף נקודה (יד) (כט) בחטף וכן שלא יחטוף וימהר לענות אותו (ל) קודם שיסיים המברך וכן לא יענה אמן קטופה דהיינו שמחסר * קריאת הנו"ן ואינו מוציא בפה שתהא נכרת (גס) לא יפסיק באמצע המלה) (נ"י) שס' הערוך) ולא יענה אמן יתומה דהיינו (לא) שהוא

ז"טור והר"ח ח"א"ח
בס"ר יונה ט' נכרות
מ"י ז"טור בס"ר ר"י

באר היטב

(י) שמו. ולא יאמר הגדול. ופשוט דלס' עוסק במקום שאינו רשאי להפסיק אסור לאומרו מגן אברהם. ועיין לעיל סימן ס"ו סעיף קטן ט' מש"ש: (יל) הברכה. וזהו צרכה הודאה כגון ברוך שאמר וישמחה וגאל ישראל. אבל בתפלה צריך שיכוין אמת היא ואני מתפלל שיאמנו דבריו מ"א עיין ב"ח ובשל"ה ובספר נגיד ומזוה: (יג) חולין. ולא לומר עם הש"ס ולא יאמר הי"ח עם הש"ס עיין בטור. ועי' מ"ש בסק"ז: (יג) הקטנים. וצריך שיחנכו שיעמדו באימה וציראה. וזאתן שרצים ושבים צבה"כ בשחוק מוטב שלא להביאם. של"ה מ"א: (יד) בחטף. פי' בשו"א. וה"ה שלא יאמר אמן בשאר נקודות בשורק או

שערי תשובה

ענה"ט ועיין בתשובת הרא"ש דלוחם האומרים עם הש"ן באמצע הברכה אף שאין כאן צרכה לנעולה שאין פותחין וחותמים בברוך וגם יש ט' דליחי מ"מ נראה כקלות ראש. וכי' בשם מאמר מרדכי דמ"ש בש"ע שישחוק היינו שלא ידבר דברים בטלים או ש"ד שאינם מתפלת י"ח וגם אין אסור קלות ראש אלא במגזייהם קולם אבל בלשון נראה דעדיף טפי שמכוין יותר למה שאמר החזן ומדברי הב"ח והא"ר משמע דאפילו בלשון איכה קפידא והוא אינו טוב כן ע"ש ונראה לנהוג כהב"ח והא"ר דיש לחוש דבשיגרא דלישנא יבא גם כן לומר הברכה והיה צרכה לנעולה. ויש נוהגין במוסף ר"ה בפסקין מלכות וזכרונות שזפרות לומר בלשון הפסוקים עם הש"ן כדי לעורר עצמם בזכות הכל ואין לחמוט בידם ומ"ש בשם הרמ"ע מפלגו כתב בש"ן דלדושי קמאי ע"ו ובפרט בידוע כבודן של דברים כו' והאנשים הנגשים אל השם נהגו כמנהג חסידים הראשונים להיות הקידור פתוח לפנייהם כחורת

התפלה ולכוון בכל מלה עיין שם. וכ"כ בשל"ה: [ד] הברכה. ענה"ט ומינה שיאמנו הוא ט"ס וצריך להיות שיאמנו וכתב דר"י בשם מהר"ם מולכו מי שזדמן לו לענות אמן על ב' דברים עונה שני אמתים זה אחר זה ולא דמי לשמע שמע דהכא הוא על שני דברים וטפי עדיף לומר אמן ואמן ע"ש ועפר"ח סימן ס"א:

משנה ברורה

ועוד אם כשמוזכרין צדיק בשר ודם צריך לברכו שנאמר זכר צדיק לברכה צדיקו של עולם עכ"ל (כג) וזכרות שחיתמתן קצר רק כב' תיבות כפוקח עורים צברכת השחר וכה"ג בשמנה עשרה וכל הברכות מהנכון לש"ן ליוזר אז שלא למהר כ"כ לחתום חתף את הברכה אלא לשהות מעט כדי שכל העונים ישמעו איזה ברכה מסיים אח"כ וגם יהיו יכולים לענות האמן חתף (כד) דל"ה לפעמים ע"י הקול של עניית צ"ה וב"ש הרבה מהעונים אינם יודעים איזה ברכה מסיים וגם ענייתם הוא איננו חתף אחר שכלה הברכה וכ"ז יו חשש של אמן יתומה ודלקמן בסעיף ח' בהג"ה: ז' (כג) שלא יצאו. ר"ל אע"פ שהם יוצאים עכשיו בתפילת הש"ן אינם כעונים אמן אחר זכרות עתה שרי מ"מ הם אינם אומרים כלום אלא שומעים [לבוש]: ז' (כד) ובכוונה וכו'. עיין בת"א כלל ו' שכתב דיכוין בעייניו אמן גם על מה שאמר המברך ברוך אתה ד' דהיינו שאמר

ובפרט במוסף"ק מנהג נכון הוא להמחין: * ובכוונה שיכוין בלבו אמת היא וכו'. עיין במ"ב מש"כ אבל בתפילה וכו' זהו מדברי המג"א בשם הב"ח ולפלא ששינה לשון הב"ח ששם כתב דזה יכוין דוקא באמצעות"ו משמע דראשונות שהן מיוחדות לשבח אין לכיין רק שאמת הוא דברי המברך כמו שכתב בשו"ע ומלשונם שכתב דזהו צברכת הודאה וכו' לא משמע כן ואולי דהוא פליג בזה על הב"ח וס"ל צברכת מחיה ממים ג"כ יש בו ב' הכוונות דהיינו אמת שהוא מחיה ממים ויהי רצון שיתקיים צברה ואלו דגם צברכה ראשונה שייך זה דהיינו שעניית אמן הוא קאי על כל הברכה שבירך המברך שהוא גומל חסידים וקונה הכל וזכר חסדי אבות ומביא גואל וכו' וא"כ שייך בזה ג"כ ב' הכוונות לבד צברכת אמת קדוש לחוד לא שייך רק כונה אחת ולכן כתב המ"א וצמ"ג לעיל בקימן ג"ל העתיק מן השל"ה דגב' ראשונות לא יכוין רק הכונה הכתוב בשו"ע ע"ש טעמו ולפלא שלא זכר כלל מדברי המ"א הזה שהעתיק את דברי הב"ח ושינה בלשונו משמע דהוא פליג ע"ו ונ"ע למעשה: * קריאת הנו"ן. נקט מילתא דשמיא וה"ה

ביאור הלכה

הש"ן ברוך אתה ד' מגן אברהם יכוין העונה את האמן שיהיה מבורך שם ד' שהיה מגן אברהם וכה"ג בכל הברכות: (כה) אמת היא. וזהו צברכת הודאה כגון ברוך שאמר וישמחה וגאל ישראל וכה"ג צברכה בתפילה צריך שיכוין אמת היא וגם אני מתפלל שיהי רצון שיקיים דבר זה (כגון צברכת אתה חונן שביקש המתפלל חנונו מאתך וכו' בא"י חונן הדעת יכוין אמת שהוא חונן דעה ויהי רצון שיחונן לנו ג"כ דעה וכה"ג בכל הברכות) ובקדיש צריך לכיין על העמיד לבא שיאמנו דבריו (כה) מה שהוא מבקש שיגלה מלכותו בעגלה וצומן קריב דעיקר הענין בודאי יקוים לבסוף כמו שכתבו זיוס ההוא יהיה ד' אחד וגו'. כתב הפמ"ג בקימן י"א דהעונה אמן אחר צברכת המחזיר לא יאמר ביחד אמן מודים אמתנו לך כי אמן קאי על הברכה כנ"ל ומודים הוא ענין בפני עצמו רק ישהא מעט אחר תיבת אמן. (כו) מי שזדמן לו לענות אמן על ב' דברים עונה שני אמתים זה אחר זה וכוון בכל אמן את הענין על מה הוא עונה וטפי עדיף לומר אמן ואמן: ז' (כז) בשעה וכו'. ר"ל (כז) אפילו אם ירצה ליוזר בסוף כל צרכה לכיין ולענות אמן. כתב בשל"ה ראיתי מהמחברים אל דבר ד' שמשמין הקידור בפניהם בשעת חזרת התפילה ועיניהם וליבם שם שלא יראו חוזה ואז מכוונים על כל מלה ומלה: (כז) מנשוא. כתב בא"ר בשם הכל בו אי להאנשים שמשמין צעת התפלה כי ראינו כמה בהכ"נ נחרצו בשביל עון זה (כח) ויש למנות אנשים ידועים להשגיח ע"ו: (כח) הקטנים. וצריך שיחנכו (כט) שיעמדו באימה וציראה. והקטנים ציותר הרעים ושבים צבה"כ בשחוק מוטב שלא להביאם דהרגל נעשה טבע וגם שמטרדיים להצבור בתפילתם. ומלבד כ"ו נכון להאב המביא קטנים כלאו לצבה"כ להשגיח על גנדיהם וסנדליהם אם הם נקיים כדי שלא להכשיל בזה להמתפללים בתוך ד' אמותיהם ועיין לעיל סימן פ"א נמ"ב ס"ק ג': ח' (כט) בחטף. פי' בשו"א (ל) וה"ה שלא יאמר אמן בשאר נקודות בשור"ק או בחול"ם וכה"ג כי בכל זה אין משמעות פירושו לשון האמנת דברים אלא (לא) יקרא האל"ף בקמ"ץ גדול: (ל) קודם שיסיים. ר"ל שימתין עד שיסיים הש"ן (לג) כל המביא אחרונה לגמרי (לג) ויש אנשים שמתחילין לענות בעוד שהש"ן עומד עדיין בחי' תיבה אחרונה וזה אסור: (לא) שהוא חייב. דעת המחבר דדוקא אם רוצה ללכת באימה צרכה שהוא חייב כגון שרוצה ללכת ידי תפלה וקידוש וכה"ג (לד) אבל אם אינו חייב כגון שצבר התפלל לעצמו אף דמזוה לכל אדם לשמוע חזרת הש"ן מ"מ אין עליו חיוב בעצמיות הברכה וכ"ש אם האמן הוא מסתם צרכות דעלמא מותר לדעת המחבר לענות אף שהוא אינו יודע

שער הציון

(כג) פשוט: (כד) צ"י ומטעם זה יש נמנעין לומר צ"ה וב"ש דאמן חמיר ממנו ונ"ע במעש"ר] אבל נכון לעשות כמ"ש: (כה) פמ"ג: (כו) שע"ח: (כז) כ"מ מאחרונים: (כח) פמ"ג בשם וי העמודים ע"ש עוד: (כט) מ"א ופמ"ג ע"ש: (ל) לבוש: (לא) פמ"ג: (לב) פמ"ג: (לג) פמ"ג: (לד) אחרונים וכן מוכח מ"מ: הגהות ותיקונים: א) באמצעות:

ליקושי דברי הרב: א) בשו"ע הרב סעיף ט' כתב: ואמן שאחר שאלות ובקשות כגון אמן שבקדיש וכי"ב יכוין על העמיד שיאמנו דבריו ובקשותיו של זה ויקיימו במהרה, ובברכות אמצעיות של תפלה וברכת רצה ושים שלום שחתמתן הוא שבת והודאה לשמו וגם ייחול וקיוו שיקיים דבר זה במהרה, טוב לכוון ג"כ באמן ב' הענינים וכו'. - הרי שבברכות הראשונות ס"ל דיש רק כוונה אחת. אמת ואני מאמין בזה.

הלכות תפלה סימן קכד

קמט באר הגולה

חייב בברכה אחת * וש"צ מברך אותה * וזה אינו שומעה (לב) אע"פ שיוודע איזו ברכה מברך כ נכנסת מ"ו י כ"י הש"צ מאחר שלא שמעה לא יענה אחריו אמן דהוי אמן יתומה: הגה * יש מחמירין דאפילו אינו (טו) מחויב נאזחה ברכה לא יענה אמן (לג) אם אינו יודע נאזחה ברכה קאי ש"ל דזה נמי מקרי אמן יתומה (טור בשם * [תשנ"ז]) ולא ימתין עם עניית האמן אלא * (לד) מיד (לה) שכלה הנכרה יענה (טו) [נה] אמן. (אנדורהס): י' ולא יענה (לו) אמן קצרה אלא ארוכה קצת י' כדי שיוכל לומר אל מלך נאמן ולא יאריך בה יותר מדאי לפי ש"ש אין קריאת התיבה נשמעת כשמאריך יותר מדאי: ט' אם יש (לו) קצת מהעונים * שמאריכין

שערי תשובה

באר היטב נחולס וכה"ג שאין משמעות פי' האמנת דברים. לבוש: (טו) מחויבו. והב"ח החמיר אפילו אינו מחויב ואפילו יודע נאזחה ברכה קאי אם הנכרה היא להוציא רבים ידי חובתם. ולא שרי בידוע אלא"כ בנכרה

משנה ברורה

יודע על איזה ברכה הוא עונה רק ששמע לאחרים שעונים והרמ"א כהג"ה פליג ואוסר (לה) אפילו בכל הנכרות אם אינו יודע על איזה ברכה הוא עונה: (לב) אע"פ שיוודע. ובגון שהוא מכיר לפי סדר הנכרות (לו) או שחיסר משמעות רק סוף הנכרה: (לג) אם אינו יודע וכו'. ואם יודע על איזה ברכה הוא עונה מותר לענות בכל הנכרות (לו) אפילו נחזרת הש"ץ כיון שכבר התפלל ואינו מחויב בעצם הנכרה (לח) יש מחמירין שמחמירין נחזרת הש"ץ וס"ל דמכיון דתיקון רבנן שיחזור ש"ץ התפלה אפילו כולם התפללו כאלו מחויבים נאזחה ברכה קרינן להו ואין להם לענות אפילו יודע נאזחה ברכה קאי הש"ץ אם לא שמע קיום הנכרה מהש"ץ גופא (לט) יש לחוש לזה לכתחילה לומר לשמוע כל ברכות י"ח מפי הש"ץ גופא וגם נאזחה"ה מזה לכיון לשמוע ברכה הש"ץ וכלעיל בש"ד (מ) אצל דביעבד אפי"ן אם לא שמע רק שידע איזה ברכה מ"ח מקיים הש"ץ יענה אמן כיון שכבר התפלל בעצמו: (לד) מיד. ותוך כדי דבור כדיבור דמי ושיעור תוך כ"ד הוא מחלוקת הפוסקים י"ח שלשה תיבות י"ח ארבעה תיבות וצ"ח מזה לא יענה כלל דהוי בכלל אמן יתומה וצ"ח קרי"ל דעד שכלו רוב הנכרות לענות אמן הוא עדיין בכלל הנכרה ומותר לכ"ח לענות עמהם ועיין בס"ח" וביאור הלכה: (לה) שכלה הברכה. ואם הש"ץ מאריך בניגון של ואמרו אמן יאמרו הקהל אמן מיד כי הניגון הי הפסק (מח) ודוקא אם מאריך הרבה בניגון. ודוקא לענין קדיש שכבר כלל ע"ס הנקשה אחר תיבת חומן קריב או אחר תיבת דאמירין בעלמא (מג) אלא אם הש"ץ מאריך בשאר ברכה נכונה נאזחה נגון לא יענה אמן כ"ו אלא כ"ח א"ח ע"ס א"ח ע"ס של הנכרה: (לו) אמן קצרה. מפני שנראה שדומה עליו כמשה אלא כדי שיוכל וכו' כי זה פירושו של אמן וכ"ל בש"ח" והוא כ"ח ע"ס: (לז) קצת מהעונים. אצל (מג) על רוב הנכרות מחויב להמתין בכל התפלה שלא להתחיל בנכרה שלאחריה עד שיענה אמן וכן (מד) בקדיש שלא להתחיל יתברך עד שיענה הרוב איש"ר וכן כל כה"ג ועו"ה הרבה אנשים נכשלין בזה כשמחללין לפני

* ויש מחמירין וכו'. עי' במ"ב ס"ק ל"ג" שכתבנו דכונן הרמ"א הוא בכל הנכרות כן כתבו כמה אחרונים בפירוש ודלא כפי"ו ומ"מ לניא"ז ע"ס אם יש לנהוג בזה כפי שחמירין הוא כי ה"ב"ח והט"ו ומגן גבורים כולם כהנהגה דבשאר ברכות שאינו מכין לנאזח בהן מותר לענות אפילו לא שמע ולא ידע איזה ברכה אך ממ"א וא"ו"ח" מוכח דיש לנהוג כפי שחמירין הוא ונראה דיש חלוקה מעשה עדיף כי יש עונש על העונה אמן יתומה כמו שאח"ל וגם כי כל חילוק של הב"ח וט"ו הוא מהירושלמי שהוצא בט"ו ע"ש וגרסמינו הוא דין ידוע למנכרה ואין ראה כ"כ שוב ראינו שהג"ר בצבורו רמז לזה ואח"כ מנא"ח בעו"ה"י מאור דוע הדפוס מחדש שכתב כן בהד"ח דלפי גרסמינו אין ראה לזה וגראה עיקר: כגרסמינו עי"ש א"כ פשוט דזה הוא עט"ר רש"י ותוספות שלא חלקו בזה:

* מיד שכלה וכו'. עיין במ"ב ס"ק ל"ג" שכתבנו דשיעור מיד הוא חכ"ד והוא מהמפ"ג שכתב ד"ל ולא הביא ראה לזה ולכאורה אין זה פשוט כי"ב דהנה מקור דין זה הוא נובע מאנדורהס המובא ב"י" ושם כתב ח"ו"ל י"ח אמן יתומה שלאחר זמן מרובה שסיים הנכרה ענה אמן על דעת אחרת ברכה ע"כ"ל משמע לכאורה מזה דלא תליא שיעורא בנדי דישור ואפשר דלישנא דהרמ"א דכתב מיד דחקו ולענין עיקר הדיון לכאורה קשה דהלא קרי"ל דעד שלא כלה האמן מפי רוב העונים עדיין לא כליא ברכה וכדלקמן בעט"ף ט' ו"ח ובסימן קס"ו סט"ו לענין ציינת הפת ואפילו במקום שאין מוסיף יד חובתה בהנכרה נמי דינה הי ע"ש בפמ"ג ולא מחלקין שום ג"מ בין אם נמשך עניית העונים הנכרה יותר מכדי דיבור או לא וע"כ משום דנמשך כאלו עומד עדיין באמצע ברכה כ"ו שלא ענה אמן וא"כ ה"ה בעניינו לענין איש יחיד שרואה לענות אמן על איזה ברכה ומשך יותר מכדי דיבור יותר מחילוי כולם חיפק לענות בתוך כדי דיבור של ברכת המנצח זה העונה הוא נודח א"כ ממילא כשיחמיל הוא קודם שהם יכלו הוא יותר מכדי דיבור יש לומר דשם שאני שעונים הנכרה אמן אחר הנכרה ויודע"ה יש מהן כמה אנשים שהתחילו לענות אמן מכ"ד אחר הנכרה לכן אפילו מי שהתחיל לענות אמן אחר כך כ"א ואחד הוא בתוך כדי דיבור של חצרו ודומיא דמאי דאמרינן בשבועות לענין עדות דף ל"ב ע"א כל אחד וא' בתוך כ"ד של חצרו ונזכר רפ"ד עי"ש אך מ"מ אין הנוצ"ע ז"ר להמתין רק עד שיתלו רוב העונים דמן הפסח אין מחמירין כולם לאמר זה אלא"ו רק מחמירין חיפק ומי שמאריך בעניינו יותר מדאי אין ז"ר להמתין עליו משא"כ בעניינו באיש יחיד שרואה לענות אמן אחר הנכרה ז"ר שלא לשהות יותר מכדי דיבור אחר הנכרה. וי"ל להביא ק"ח ראה לדברי הפמ"ג מהא דאמרינן בשבועות ל"ו ע"א דאמן טו שבעה טו קבלת דברים זו האמנת דברים עי"ש וכדפסק ב"ד סי' ר"ט עי"ש בביאור הגר"א ובסימן רל"ו ס"ב ובי' היכי דלענין אמן שהוא קבלת דברים טדאי ז"ר לענות האמן חכ"ד וכדמוכח ברפ"ד דיבור עי"ש במלך וביאור הגר"א הי"ל ג"וין א' א"כ ה"ה בעניינו לענות אמן שהוא האמנת דברים וכדליתא ב"י ז"ר להיות דוקא בתוך כדי דיבור זה הנוצ"ע"ד בענינו ק"ל לפי"ן אם אחד המתין ולא ענה עד שסיימו רוב העונים לענות ועניינו היה אח"כ בתוך כדי דיבור של עניינים יתברך עמהם ולא יהיה אמן יתומה יש לענין לפי"ן לקמן בעט"ף י"א בהמנצח שכח דאם קודם שכלה עניית אמן מפי רוב הנכרות וכו' ולפי דבריו אפילו לאחר שכלה בתוך כדי דיבור נמי אך לפי מה שכתב הטעם על דברי השו"ע בחידושי רע"א ובספר מגן גבורים והעמקוטס לקמן יתחיל הכל: * שמאריכין וכו'. ואם המיעוט שלא סיימו אינם מאריכין

שער הציור

(לה) ע"מ וכו"מ מלחם מתודות ומ"א וא"ו דלא כט"ו ע"ס ע"ס להקל בזה אפי' להרמ"א: (לו) מוכח מהמפ"ג במ"ד אות ד' עי"ש ע"ד: (לז) ג"ץ וא"ו"ש"א בפירוש הרמ"א דלא כט"ו: (לח) לט"ט ומ"א בשם הב"ח: (לט) א"כ: (מ) א"כ ומאמר מרדכי: (מא) מ"א: (מב) פמ"ג: (מג) וזה לכו"ע ועיין בא"ר סי' קכ"ח סעיף קטן ל"ו שהוא החמיר ביותר מזה: (מד) שם בא"ר:

הגהות ותיקונים: (א) בסי"א: (ב) בסי"ו: (ג) ל"א: הגהות והארות: (1) עיין מי"ב סי' ר"ו ס"ק י"ב ובסי' רס"ו ס"ק ט"ב בענין זה:

Programme du mercredi

3. Pouvoir répondre Amen si on n'a pas entendu toute la Brah'a

Comparaison entre celui qui répond Amen et celui qui dit la Brah'a

סוף המשנה ברכות פרק ח' דף נא:

למברך על המזון ואח"כ מברך על היין ועונין אמן אחר ישראל המברך
ואין עונין אמן אחר כותי המברך עד שישמע כל הברכה כולה: גמ' תנו

רש"י

בגמרא (ס) מפרש פלוגתייהו: עונין אמן
אחר ישראל המברך. אפילו לא שמע
אלא סוף ברכה אבל לא לאחר כותי
שמא ברך להר גריזים: גמ' שהיוס

Comment comprenez-vous que Rachi nécessite d'entendre la fin de la Brah'a ?

Expliquez la Guemarra suivante qui dit que l'on parle de quelqu'un qui n'a pas de H'youv d'après Rachi ou Rabenou Nissim

Quand est-ce que répondre Amen est plus grand, comme ou moins grand que dire la Brah'a ?

גג: אלו דברים פרק שמיני ברכות

דבר הבא בקטח סעודה (א) שמתר
לאכלו בלא ברכה עד שיסכוהו:
שמן טוב. שיש בו בשמים מעכב
את הברכה למי שרגיל (ז) בו:
הדרן עלך אלו דברים

באכילה מועטת: בא להם יין וכו': למימרא ד'אע"ג דלא שמע כולה
ברכה עונה וכו' לא שמע היכי נפיק אמר חייא בר רב בשלא אכל עמהן
וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבון בשלא אכל עמהן א"ל רב לחייא
בריה ברי חטוף ובריך וכן אמר רב הונא לרבה בריה חטוף ובריך למימרא
דמברך עדיף ממאן דעני אמן והתניא ר' יוסי אומר גדול העונה אמן יותר
מן המברך א"ל ר' נהוראי השמים כן הוא תדע שהרי גוליידין יורדין
ומתגרין [במלחמה] וגבורים יורדין ומנצחין תנאי היא דתניא אחד המברך ואחד העונה אמן במשמע
אלא שממהדין למברך יותר מן העונה אמן בעי מיניה שמואל מרב מהו לענות אמן אחר תינוקות של

רש"י

טעוה כוס ולב"ה טעוה כוס: היכי נפיק. קס"ד באחד מן המסובין עסקינן במתני': חטוף ובריד. כשמושיטין כוס של ברכה הוי מחזור שיתנהו לך ותצרך: במשמע. העוה והמצרך במשמע קומו ברכו את ה' אלהיכם בס' עזרא (נחמיה ט) ואומר ויצרכו שם כבודך והיא עניית אמן שבמקדש. במסכת תענית (פ"ב דף טז: ולקמן דף סג.) מפרש קומו ברכו בתחלת ברכה ויצרכו שם כבודך (נחמיה ט) במקום עניית אמן שבמקדש אומר בשכמל"ו: שממרין למצרך. ליתן שכר: אחר סינוקוס. כשלומדס

Comment comprenez-vous la Chita Mekoubetset pour quelqu'un qui n'a pas de H'youv ?

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף נג עמוד ב

אסיקנא דחייב לענות אמן אף על פי שאינו מחוייב בברכה ובלבד שישמע החתימה. אבל מי שמחוייב צריך לשמוע כל הברכה: אחד המברך ואחד העונה אמן במשמע. מואכלת ושבעת וברכת אלא שממהרין שכר למברך וכו'

Comment comprendre que d'après le Roch il faille entendre le nom d'Hachem ?

רא"ש מסכת ברכות פרק ח

[...] ועונין אמן אחר ישראל המברך ואין עונין אמן אחר העכו"ם המברך עד שישמע את כל הברכה אבל אחר ישראל אע"פ שלא שמע את כל הברכה כיון ששמע שהזכיר השם עונין אחריו אמן

טור אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רטו

עונין אמן אחר ישראל המברך אע"פ שלא שמע כל הברכה אלא הזכרת השם ומוקמינן לה כשלא אכל אבל אם אכל ונתחייב בברכה אינו יוצא עד שישמע כל הברכה

Les mots du jour à apprendre :

Tout	כל
Entièrement (féminin)	כולה
Bien que	אע"ג = אף על גב

Programme du Jeudi

Revoir les paroles du Rambam énoncées plus haut afin de comprendre les commentaires suivants.

Définir les conclusions du Griz

חידושי הגרי"ז מסכת נזיר דף טו עמוד ב

גמ' א"ל רב לחייא בריה חטוף וברוך וכן א"ל ר"ה לרבה בריה חטוף וברוך, למימרא דמברך עדיף והתניא ר' יוסי אומר גדול העונה אמן יותר מן המברך וכו' תנאי היא דתניא אחד המברך ואחד העונה אמן במשמע אלא שממהרין למברך תחילה

וברמב"ם פ"א מברכות הי"א כתב כל השומע ברכה מן הברכות מתחלתה ועד סופה ונתכוון לצאת בה ידי חובתו יצא ואע"פ שלא ענה אמן, וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה כמברך וכו', ובהי"ג כתב כל השומע אחד מישראל מברך ברכה מכל הברכות כולן אע"פ שלא שמע הברכה כולה מתחלתה ועד סופה ואע"פ שאינו חייב באותה ברכה חייב לענות אמן, ע"כ. הרי שלא כתב דהרי זה כמברך אלא כשהשומע חייב באותה ברכה ורוצה לצאת בה ידי"ח

ונראה דהא דגדול העונה יותר מן המברך או דה"ה כמברך הוא רק כשחייב באותה ברכה, דבאופן זה כיון שהברכה מישך שייכי ליה, אמן כזה הוי כמברך, (ולא משום דיש לו גם הברכה וגם האמן, אלא דאמן על ברכה שיוצא בה ידי"ח הוא כמברך), אבל בהי"ג שכתב דין עניית אמן על כל ברכה וברכה, בזה לא אמר' דה"ה כמברך

ואמר מרן ז"ל דהברכות של קריאת התורה נמי שייכים להציבור, וא"כ האמן יש לו דין כמברך, דהברכה היא לכל אחד מהציבור

Faire le Choulhan Aroukh et Mishna Broura suivant :

שולחן ערוך ומשנה ברורה סי' רטו סעיף ב', שער הציון סק"ז, וביאור הלכה ד"ה שלא שמע כולה

Les mots du jour à apprendre :

Mieux	עדיף
Plus	יותר
Comment	היכי

Bon Limoud sur Matmidim !

הלכות ברכת הפירות סימן ריד רטו

ב' מו' שם והל"ש * (ג) * ואם דילג (ד) שם או מלכות (ה) יחזור ויברך * ז' ואפילו לא דילג אלא תיבת העולם לבד צריך לחזור ולברך (ו) דמלך לבד אינה מלכות:

רטו עניית אמן אחר הברכות. ובו ד' סעיפים:

א אין עונה אמן (א) אחר ברכתיו אלא אחר שתי ברכות או יותר (ב) שהם סוף ברכות ונהגו לענות אמן (ג) אחר יהללך ואחר ישתבח: הגה וי"א שאין עונין אמן רק אחר ברכת (ד) עונה (ה) ירושלים כצרכה המזון וכן המנהג פשוט במדינות אלו ואין לשנות (תוס' ומרדכי ריש פ' שלשה שאכלו ומהרי"ק שורש ע"ב*) וצמקומות שנהגו לענות אמן אחר יהללך וישתבח יענה ג"כ אחר ברכת (ה) שומר עמו ישראל לעד (ז"י סי' נ"א): **ב** השומע אחד מישראל מברך אחת מכל הברכות אע"פ (ו) * שלא שמע כולה

א ברכות מ"ה לפי ה"ק והרמב"ם והר"י יונה והר"ש והרשב"א ב שם ר"ב

שערי תשובה

כמו מלכות וכולהו כתר דראשונה גרידא. כתב הרמב"ם פי"א מברכות העושה מצוה ולא צריך אם היא מצוה שעדיין עשייתה קיימת כגון ציצית תפילין וסוכה מברך אחר שנתעטף אבל אם שחט או כסה או מל בלא ברכה אינו חוזר ומברך אחר עשייה וכן כל כיוצא בזה עמ"א ועי' בס' אבן העזר שחמה על פסק ש"ע ב"ח דילג מלת העולם לנרץ לחזור ולברך ע"ש:

בשמיעתו אף בלא עניית אמן מ"מ לכתולה יש לענות אמן אחר הברכה שנתכין ללכת בה ולהורות בפועל שהוא נכסין ללכת בה ומייתי מירושלמי פ"ג שאכלו דמנוה בעניית אמן ולא עוד אלא שזמנה להמברך שיא עניית אמן ומיישב בזה דברי הא"י שמיא דמ"מ סי' קס"ז ע"ש וכ' שמשם ראייה למ"ש בפנים מאירות ח"ב סי' ה' שאם כל א' כוסו ידו לקדש וממתיין לחברו שיאמר בפמ"ג ויענה אמן והדר מקדש דהוי הפסק וצנ"י הביא סיוע לזה ג"כ מדברי הב"י סימן ג"ו לענין צ"ש אם סיים קודם החון ע"ש ודברי הפמ"א אלו הנאמרי לעיל בש"מ ע"ש:

ביאור הלכה

משנה ברורה
זה האל הגדול חשוב כמו מלכות וכולהו כתר דראשונה גרידא ועי"ש עוד מירושלמי: (ג) ואם דילג וכו'. אבל אם דילג (ה) תיבת אמתה אינו מעבד דדיעבד: (ד) שם וכו'. היינו שלא אמר כלל אזכרה (ב) אבל אם אמר אזכרה אחת כגון אדני (ג) או אלהינו י"א: (ה) יחזור ויברך. המחבר מיידי לענין פתיחת הברכה דאית בה שם ומלכות וה"ה לענין ברכה שיש בה חתימה אם דילג השם בחתימה (ד) הוי כלא חתם כלל: (ו) דמלך לבד וכו'. ובספר אבן העזר חולק ע"ז ועיין צב"ל מה שכתבנו בזה:

מיהא בעי וז"ע לדינא: * ואם דילג שם או מלכות וכו'. ואף דלענין ברכה אינו יואל בשמיהם מ"מ יש חילוק ביניהם לענין לא תשא דברכה בשם בלא מלכות נמי יש בה משום לא תשא נפמ"ג בפתיחה בשם צ"י וצ"ח] אבל במלכות נצמד בלא שם אינו עובר דלא תשא את שם ה' וגו' כתיב משא"כ מלכות [דרך פקודין מ"ע ל' ע"ש]:

א אחר ברכתיו. ר"ל אחר כל ברכה מיוחדת שהוא מברך או אפילו אחר שתי ברכות (א) כל שאינם סיוס ברכות אין עונה בעצמו אחריהם אמן דאימא בגמרא כל העונה אמן אחר ברכותיו ה"ו מגונה. והנה מלשון הגמרא משמע דלא עשה בזה איסור רק דהוא מגונה וה"מ דלא עשה בזה הפסק אבל אם צריך על איה דבר מצוה שרובה לעשות או ברכת הנהנין דהפסיק בזה בין הברכה לאותו דבר עשה איסור בזה (ב) וחזור ומברך נפמ"ג בס"י כ"א]: (ב) שהם סוף ברכות. היינו אחר ברכת שומר עמו ישראל לעד [ואו אחר הפורס סוכת וכו' שאומרים בשבת] שהוא גמר ברכות ק"ש או אחר ברכת עונה ירושלים שהוא גמר ברכות ראשונות שהם מן החובה (ג) ולא אחר ברכות ראשונות ואמן לא שייך אלא בגמר וסילוק הענין: (ג) אחר יהללך וכו'. ואע"ג דאין עונין אמן אחר עצמו אלא דוקא אחר שתי ברכות סמוכות מ"מ הני מקרי סמוכות (ד) דיהללך סמוכה להברכה שלפני הלל וישתבח סמוכה לצרון שאמר דהא אסור להפסיק ולהשית בין ברך שומר לישתבח או ברכה שלפני הלל ליהללך ונפסקו דומרה שאומרים ביניהם לא מקרי הפסק] משא"כ בצרכה אחרונה שאמר ברכה ראשונה שהרי רשאי להפסיק ולדבר בין הטעימה שאמר ברכה ראשונה לבין ברכה אחרונה הויא ברכה אחרונה כצרכה מיוחדת: (ד) בונה ירושלים. מפני שהוא סוף ברכות שהם מדאורייתא דברכת הטוב והמטיב הויא מדרבנן (ה) וכדי להראות שחילוק יש ביניהם לכך עונים אחריהם אמן: (ה) שומר עמו וכו'. אבל אין עונין אחר יראו עיינו שמברך בעצמו כי היא אינה שייך² לברכה ק"ש והויא כצרכה מיוחדת: **ב** (ו) שלא שמע כולה. אלא שמע רק (ו) שמזכיר השם וסוף

* ואפילו לא דילג אלא תיבת העולם לבד וכו'. ובספר אבן העזר העלה דבר זה ספק הוא וע"כ מספק לא יחזור ויברך ע"ש. והנה מה שהעלה דמהר"ש משמע ג"כ הכי בצרכות דף מ' דאינו לעיכובא דדיעבד מדלג הזכיר רק רחמנא מלכא הנה צפרק הרוואה גב ברכת הודאה הזכיר מלכא דעלמא ע"ש וכן צנ"י ובחרי"י הזכירו שם ג"כ מלכא דעלמא וע"כ אפשר דקצור לשון הוא צפרק כיצד מברכין וגם שאר רשיותיו אינן מוכרחות כמו שכתב בספר מגן גבורים אכן מירושלמי משמע לכאורה כוונתה דאימא השם ברש פרק הרוואה כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה והטעם משום דכתיב ארוממך אלהי המלך הרי דמתך לבד יא אף יש לדחות דיש לחלק בין מלך לחוד ובין תיבת המלך ואח"כ מלאכי בשו"ע הגר"י שכתב ג"כ הכי דיש חילוק בין מלך להמלך ע"ש. ולפי"ז אף שאין דברי האבן העזר בזה מוכרחין לדחות דברי השו"ע וכמה אחרונים שנמשכו אחריו מ"מ אם אמר המלך זה"א הידיעה מסתברא דאינו חוזר: * שלא שמע כולה. עיין צנ"י במה שכתבנו דבעינן שישמע הזכרת השם הוא דעת הרא"ש ותר"י ודעה השניה היא דעת רש"י ואור זרוע [ועוד פוסקים כמו שזיינתי בשעה"צ] ולכאורה הלא זה ע"כ איירי בשתם

שער הציורין
במדינא רע"א שם ומעניינו משמע דגם סופה הוא לעיכובא וע"ק: (א) ד"ח צפרק הרוואה: (ב) ולא גרע זה מתיבת רחמנא בסיומן קס"ז סי' די"א: (ג) נראה פשוט דה"ה אם הזכיר איה שם משבע. שמות שאינם מתחין דילג דדיעבד דלא גרע כל זה מתיבת רחמנא: (ד) וע"כ לפי מה שהסכים הב"ח לעיל בסיומן קפ"ז סי' א' בהרשב"א דחתימת הברכה מעבד א"כ נרץ לחזור ולברך: (ה) הגר"א בס"י נ"א: (ו) ואם ענה אז אמן אחר ברכה שעושה איש אחר תלוי בפלוגתא אם נרץ לחזור ולברך לט"ז דדיעבד א"ל לחזור ולברך ולמ"א נרץ עי"ש צפמ"ג: (ג) הגר"א הני"ל: (ד) צ"י ומ"א וצרכה חתמה נמי לא הוי סמוכות דתקנת קדמונים היה שהראשון העולה לחורה היה מברך ברכה ראשונה והאחרון ברכה אחרונה א"כ לא מקרי סמוכות והויא ברכה אחרונה כצרכה מיוחדת ואין שייך אמן אחר ברכת עצמו [מ"א]: (ה) אחרונים: (ו) תר"י ורא"ש וטור ורי"ו:

דערביית ודשחרית שאף שהם שתי ברכות הלא אינם צפוק הענין ואמן לא שייך אלא בגמר וסילוק הענין: (ג) אחר יהללך וכו'. ואע"ג דאין עונין אמן אחר עצמו אלא דוקא אחר שתי ברכות סמוכות מ"מ הני מקרי סמוכות (ד) דיהללך סמוכה להברכה שלפני הלל וישתבח סמוכה לצרון שאמר דהא אסור להפסיק ולהשית בין ברך שומר לישתבח או ברכה שלפני הלל ליהללך ונפסקו דומרה שאומרים ביניהם לא מקרי הפסק] משא"כ בצרכה אחרונה שאמר ברכה ראשונה שהרי רשאי להפסיק ולדבר בין הטעימה שאמר ברכה ראשונה לבין ברכה אחרונה הויא ברכה אחרונה כצרכה מיוחדת: (ד) בונה ירושלים. מפני שהוא סוף ברכות שהם מדאורייתא דברכת הטוב והמטיב הויא מדרבנן (ה) וכדי להראות שחילוק יש ביניהם לכך עונים אחריהם אמן: (ה) שומר עמו וכו'. אבל אין עונין אחר יראו עיינו שמברך בעצמו כי היא אינה שייך² לברכה ק"ש והויא כצרכה מיוחדת: **ב** (ו) שלא שמע כולה. אלא שמע רק (ו) שמזכיר השם וסוף

גהגות ותיקונים: (א) ל"א: (ב) שייכת: (ג) בא"א סימן נ"א ס"ק ג': (ד) סי' קס"ז ס"ק ג' (ס"ק י"א):

